

Mustafa Mert ALPBAZ

**ANAYASA MAHKEMESİ
KARARLARINDA KEMALİZM
VE OTORİTERLİK:
ANALİTİK BİR İNCELEME**

onikilevha
KURUMSAL YAYINLAR

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	VII
İÇİNDEKİLER.....	IX
KISALTMALAR.....	XV
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM KEMALİZM VE TÜRKİYE ANAYASALARI

I. Kemalizm Kavramının Ortaya Çıkışı ve Tanımı	9
II. Kemalizm'in Tarihsel Gelişimi (1920-1950)	14
A. Mustafa Kemal Atatürk'ün Düşünce Dünyası ve Milli Mücadele Dönemindeki Düşünceleri (1920-1923)	14
B. Kemalizm'e Esas Olan Fikirlerin Olgunlaşma Dönemi (1923-1931)	16
C. Kemalizm'in Düşünce Akımı Olarak Ortaya Konulması ve Gelişimi (1931-1938)	19
D. Milli Şef Dönemi ve Kemalizm (1938-1945)	27
E. Çok Partili Yaşama Geçiş Döneminde Kemalizm (1945-1950)	30
III. Kemalizm'in İlkeleri	34
A. Cumhuriyetçilik.....	34
B. Milliyetçilik.....	39

C. Halkçılık.....	51
D. Devletçilik.....	61
E. Laiklik.....	69
F. İnkılapçılık	81
IV. “İdeolojik Anayasa” Tartışmaları Çerçevesinde İdeolojiler, Anayasalar ve Kemalizm	88
A. İdeoloji Kavramı ve Kemalizm	88
B. Demokratik Meşruluk Çerçevesinde Anayasalar, İdeolojiler ve Kemalizm.....	94
V. Tarihsel Süreç İçerisinde Kemalizm’in Anayasalara Yansıması.....	98
A. Kemalizm’in 1924 Anayasası’na Yansıması: 1937 Değişikliği ...	98
B. Kemalizm’in 1961 Anayasasına Yansıması	102
i. Tarihsel Arka Plan: DP Döneminde Kemalizm (1950- 1960)	102
ii. 27 Mayıs Darbesi ve Kemalizm’in 1961 Anayasasına Yansıması	108
C. Kemalizm’in 1982 Anayasasına Yansıması	121
i. Tarihsel Arka Plan-I: CHP’de “Ortanın Solu” Hareketi, Sol ve Sağ Kemalizm Akımları (1961-1980).....	121
ii. Tarihsel Arka Plan-II: 27 Mayıs’tan 12 Eylül’e Kemalizm ve Ordu.....	127
iii. Tarihsel Arka Plan-III: “12 Eylül Atatürkçülüğü” ve 1982 Anayasası’na Giden Yol.....	130
iv. Kemalizm’in 1982 Anayasasına Yansıma Süreci	134
VI. Kemalizm’in İlkelerinin 1961-1982 Anayasalarına ve Anayasa Mahkemesi Kararlarına Yansıması.....	140
A. Cumhuriyetçilik.....	140
B. Milliyetçilik.....	142
C. Halkçılık.....	148
D. Laiklik.....	152
E. Devletçilik.....	158

F. İnkılapçılık	164
G. Genel Değerlendirme	168

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE ANAYASA YARGISININ KURULMA SÜRECİ VE KEMALİZM

I. Kuramsal Çerçeve: Anayasa Yargısının Demokratik Meşruluğu.....	171
A. Demokrasi Kavramı ve Anayasalar.....	171
B. Anayasanın Korunması Problemi ve Anayasa Yargısı Düşüncesi.....	177
C. Anayasa Yargısının Demokratik Meşruluğunun Temel Sorunsalı: Demokratik İktidarların Sınırlandırılması ve Azınlıkların Korunması	183
D. Demokrasinin Prosedürel ve Maddi Yönleri Çerçevesinde Anayasa Yargısının Demokratik Meşruluğu	195
E. Anayasa Yargısının Meşruluğunun Etik-Felsefi Yönden Tartışılması: “Popüler Anayasacılık” Akımı	200
II. Anayasa Yargısı-Siyaset İlişkisi ve Yargısal Aktivism Kavramı	207
A. Genel Olarak	207
B. Yargısal Aktivism Kavramı.....	211
C. Yargısal Aktivism Kavramının Türkiye’deki Kullanım Biçimi.....	220
D. Yargısal Aktivism Kavramına Yönelik Eleştiriler	228
III. Türkiye’de Anayasa Yargısının Kuruluş Süreci	234
A. Cumhuriyetin İlanına Kadar Olan Dönemde Anayasa Yargısı Düşüncesi.....	234
B. CHP İktidarı Döneminde Demokrasi Anlayışı ve Anayasa Yargısı Düşüncesi (1923-1945).....	236

C. Çok Partili Yaşama Geçiş Döneminde Anayasa ve Demokrasi Tartışmaları (1945-1950).....	237
D. DP İktidarı Dönemi: Parlamentoda Azınlık Olan Partilerin Korunması Anlayışı Çerçevesinde Anayasa Yargısı Düşüncesi (1950-1960).....	240
E. 1961 Anayasası ile Anayasa Mahkemesi'nin Kuruluşu ve Genel Değerlendirme.....	245
IV. Türkiye'de Anayasa Yargısının Merkez- Çevre İlişkileri Sorunsalı ile Açıklanması Girişimi ve Eleştirisi	250
A. Genel Olarak	250
B. Kemalist Otoriterlik Olgusu: Türkiye'de Anayasa Yargısının Merkez-Çevre Sorunsalı ile Açıklanmasının Düşünsel ve Tarihsel Temeli	256
C. Merkez-Çevre İlişkileri ve Hegemonik Koruma Tezleri: Türkiye'de Anayasa Yargısının Merkez-Çevre Sorunsalı ile Açıklanmasının Teorik Temelleri.....	279
i. Hegemonik Koruma Tezi ve Türkiye'de Yanlış ve Eksik Anlaşılan Yönleri	279
ii. Merkez-Çevre Tezine Yönelik Tespitler ve Eleştiriler.....	287
aa. Merkezin Yapısının Belirsizliği ve Elitizm Olgusu	287
bb. Merkez Kurgusundaki Çelişkiler	296

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARINDA MERKEZ-ÇEVRE SORUNSALI VE KEMALİST OTORİTERLİK OLGUSU

I. Kuramsal Çerçeve: Otoriterlik, Merkez-Çevre Unsurları ve Anayasa Mahkemesi.....	301
II. CHP'nin ve Çevre Partilerinin 1961 Anayasası'nın İlk Döneminde Askerlik Hizmeti ile İlgili Kanunlara Karşı Açtıkları İptal Davaları.....	303

III. 12 Mart Döneminde CHP, TİP ve Anayasa Mahkemesi ...	308
IV. Çevre Partilerinin İktidarları Döneminde Kabul Edilen Bazı Otoriter Kanunlara Karşı Açılmış Olan İptal Davaları: “Çevre ve Merkez Otoriterliği”	326
V. Askeri Mahkemelerin Hak ve Özgürlükler ile İlgili İtiraz Başvuruları	343
A. Askeri Mahkemelere Yönelik Önyargılar.....	343
B. Askerlik Hizmeti ve Disiplin İle İlgili İtiraz Başvuruları	345
i. Anayasaya Uygun Bulunan Hükümler	345
ii. Anayasaya Aykırı Bulunan Hükümler	349
C. Askeri Mahkemeler Bakımından Hak Arama Hürriyeti ve Doğal Hakim İlkesine Yönelik İtiraz Başvuruları.....	352
i. Anayasaya Aykırı Bulunan Hükümler	353
ii. Anayasaya Uygun Bulunan Hüküm	355
D. Sivillerin Askeri Mahkemede Yargılanması ile İlgili İtiraz Başvuruları	356
E. Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukukunun Genel İlkeleri ile İlgili Olup Askerlik Hizmeti ile İlgisi Bulunmayan İtiraz Başvuruları	359
F. Düşünce ve İfade, Bilim, Din ve Vicdan Hürriyeti ile İlgili İtiraz Başvuruları	364
VI. Genel Değerlendirme	370
SONUÇ	373
KAYNAKÇA	379